

Aan de voorzitter en de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

CC: de minister-president en de ministers en staatssecretarissen van SZW, Financiën, EZK en VWS

Per email

Datum

21 september 2021

Ons kenmerk

21-147/TE/HV/mdj

Betreft / Onderwerp

Miljoenennota 2022

Doorkiesnummer

06 - 33313025

Email contactpersoon

Henk.vandervelden@fnv.nl

Bijlage(n)

-

Geachte Kamerleden,

Het kabinet heeft een beleidsarme begroting gepresenteerd met een verwijzing naar de demissionaire status. Ondertussen sleept de formatie zich voort. Nederland kan het zich – juist nu – niet permitteren dat de politiek zo lang op de handen zit. Belangrijke maatschappelijke vraagstukken worden niet aangepakt. Het vertrouwen in de politiek en de rechtsstaat neemt af. De Sociaaleconomische Raad (SER) heeft in het middellangetermijnadvies ‘Zekerheid voor mensen, een wendbare economie en herstel van de samenleving’ aandacht gevraagd voor de doorgeslagen flexibilisering op de arbeidsmarkt, de problemen in publieke sectoren en het vastgelopen woningbeleid. Deze problemen gaan ten koste van mensen, bedrijven en de samenleving. Het zijn belangrijke oorzaken voor een breed gedragen gevoel van onbehagen in ons land. De SER heeft voorstellen gedaan voor het oplossen van deze problemen en pleit verder voor investeringen in klimaat en technologie. Het is allemaal nodig om Nederland klaar te maken voor de toekomst; een toekomst waarin economische groei de aarde niet uitput maar wel ten goede komt aan iedereen.

Het kabinet mag demissionair zijn, het parlement is dat niet. Het parlement kan ervoor zorgen dat we al in 2022 voortgang boeken bij de aanpak van genoemde problemen. De FNV roept de Tweede Kamer dan ook op het beleid zo te veranderen dat belangrijke vraagstukken waar mogelijk al in het komende begrotingsjaar worden aangepakt. Ga investeren in publieke sectoren. Het gebrek aan personeel in onderwijs, zorg en veiligheid leidt nu tot grote problemen en de aanpak kan niet wachten. Maak werk van de voorstellen voor maatregelen op de arbeidsmarkt en de sociale zekerheid die politiek en maatschappelijk breed worden gedragen. Ga handhaven op schijnzelfstandigheid waar de FNV een duidelijke rechterlijke uitspraak uitlokt, zoals bij Helpling, Uber en Deliveroo. Maak werk van de voorstellen uit het rapport van de Commissie Roemer die uitbuiting van arbeidsmigranten moeten tegengaan.

Er is geld uitgetrokken voor het klimaatbeleid, maar er ligt nog altijd veel nadruk op de opslag van CO2. De FNV gaat ervan uit dat het geld ook beschikbaar is voor de waterstofroute die Tata Steel nu ook heeft gekozen. Het potje 'Woningimpuls' wordt aangevuld, maar de fundamentele oorzaken achter de wooncrisis worden niet aangepakt. Maak een einde aan de verhuurdersheffing.

Het economisch herstel verloopt voorspoedig, maar vooralsnog lijken de mensen in het land dat niet in de portemonnee te merken. Bij een oplopende inflatie is het nodig dat het kabinet de koopkracht ondersteunt. Zet een eerste stap bij de noodzakelijke verhoging van het Wettelijk Minimumloon (Wml). Ook wat dat betreft mag 2022 geen verloren jaar worden.

Investeren in publieke diensten

Het SER MLT-advies roept op tot een langjarig investeringsprogramma in publieke diensten: overheden, uitvoeringsinstellingen, onderwijs, zorg en veiligheid. Na jaren van afknippen en 'modern management' is bij overheden en uitvoeringsinstellingen te vaak sprake van kwaliteitsverlies en hoge werkdruk. Sectoren als onderwijs, veiligheid en zorg en welzijn kennen structurele personeelsproblemen. Helaas moeten we constateren dat het kabinet niet verder komt dan een hapsnap-beleid, vaak met tijdelijk geld en zonder visie hoe de problemen op te lossen. Er moet een inhaalslag worden gemaakt naar voldoende menskracht, werkzekerheid en vermindering van de werkdruk, met een eerlijke en marktconforme beloning. En er moet meer ruimte komen voor de professional op de werkvloer en de menselijke maat in de uitvoering. Investeren in personeel gaat lonen.

Onderwijs

Door wankel overheidsbeleid gedurende opeenvolgende kabinetten is het Nederlandse onderwijs kwetsbaar geworden. De gevolgen hiervan worden pijnlijk duidelijk wanneer scholen zich genoodzaakt voelen om klassen naar huis te sturen en lessen te laten uitvallen vanwege het nog altijd groeiende lerarentekort. In de gehele onderwijssector is er sprake van een werkdrukprobleem: meer dan een kwart van alle docenten kampt met burn-out klachten. De coronacrisis legde een vergrootglas op de al bestaande problemen. Er zijn structurele investeringen nodig voor goed onderwijs.

In de periode tot 2030 is de verwachte uitstroom uit het lerarenberoep in het basis- en voortgezet onderwijs groter dan de instroom. De komende jaren moet daarom alles op alles worden gezet om het lerarentekort terug te dringen en de onderwijskwaliteit op peil te houden. De instroom op de lerarenopleiding moet verder toenemen en de uitstroom verminderen. Het is van belang een eerste stap te zetten richting kleinere klassen. Kleinere klassen verlagen de werkdruk van leraren, verhogen de onderwijskwaliteit én leveren economische winst op. Het salaris van de onderwijssector moet concurrerend zijn met vergelijkbare sectoren in de markt.

Doorgesloten flexibilisering resulteert voor werknemers in het wetenschappelijk onderwijs in torenhoge werkdruk, hypercompetentie en een sociaal onveilig werkklimaat. De FNV pleit voor het vergroten van de eerste geldstroom ten opzichte van de tweede geldstroom en het aanhouden van een grotere vaste voet in de bekostigingssystematiek. Het wetenschappelijk onderwijs wordt daardoor minder afhankelijk van tijdelijke projectfinanciering en studentaantallen.

Zorg en welzijn

De SER luidde voor de zomer de noodklok over de personeelstekorten in de zorg. Het probleem is niet zozeer de instroom, maar het feit dat 40 procent van nieuw personeel binnen enkele jaren de sector weer verlaat. De laatste maanden is het gebrek aan personeel overal in de zorg in hoog tempo toegenomen. Afdelingen worden gesloten, wachttijden lopen op. De belangrijkste redenen voor het vertrek van personeel zijn de werkdruk, onvoldoende beloning en onvoldoende professionele ruimte. Het kabinet weigert echter extra geld ter beschikking te stellen om deze problemen op te lossen, zoals de SER heeft aanbevolen. Werkgevers verschuilen zich hierachter, ook als er voldoende geld in kas is.

Voorlopig dieptepunt is het eindbod dat de Nederlandse Federatie van Universitair Medische Centra (NFU) voorlegde. Het bod komt erop neer dat ondersteunend personeel, waaronder ook personeel werkzaam in de patiëntenzorg (schoonmaak, sterilisatieafdelingen, linnenkamers, apothekersassistenten) over 2021-2023 koopkracht gaat inleveren, opdat de verzorgenden en verpleegkundigen uitkomen op koopkrachtbehoud. Effectieve maatregelen die de werkdruk verminderen, blijven achterwege. Ondanks ruime reserves bij de academische ziekenhuizen, weet de NFU niets beters te bedenken dan de beschikbare OVA-ruimte te gaan herverdelen over het personeel. Het is onbegrijpelijk dat minister De Jonge van mening is dat het voorstel past bij zijn wensen om de zorg aantrekkelijker te maken. Zo gaat de zorg geen aantrekkelijker sector worden, ook niet voor de verpleegkundigen. En wenst de minister echt dat juist de mensen met de lagere inkomens in de ziekenhuizen de komende jaren koopkracht gaan inleveren?

De FNV wil dat de minister zich voortaan onthoudt van opmerkingen die cao-onderhandelingen doorkruisen. De Tweede Kamer heeft meermalen bij het kabinet aangedrongen op meer geld voor de zorg. Meest recent nog afgelopen donderdag 16 september. De FNV roept de Kamer op daaraan vast te houden, zodat er ruimte komt om de zorg echt een aantrekkelijker werkgever te maken. Er moet zeker een inhaalslag komen voor specifieke beroepen in de zorg, maar daarvoor moeten extra middelen worden ingezet, zodat het niet ten koste gaat van het overige personeel.

De jeugdzorg laat zien dat alleen extra geld toezeggen niet genoeg is. Het kabinet heeft voor 2021 per saldo 1,3 miljard euro extra uitgetrokken om de problemen in de jeugdzorg aan te pakken. Dat geld is echter niet geoormerkt en daardoor kunnen gemeenten zelf besluiten hoe ze deze financiële injectie besteden. Het geld dreigt nu op te gaan aan zaken als de eigen gemeentelijke tekorten en administratie en inkoopprocessen. Gemeenten moeten in hun tarieven rekening houden met afgesproken arbeidsvoorwaarden, maar werkgevers weigeren afspraken te maken over de broodnodige betere beloning, vermindering van werkdruk en meer collega's. Behoud van goed personeel is de belangrijkste voorwaarde voor goede jeugdzorg.

Arbeidsmarkt en sociale zekerheid

We willen niet nog een keer meemaken dat economisch herstel gepaard gaat met een versnelde verschuiving naar onzeker werk, zoals na de financiële crisis van 2008 is gebeurd. De FNV wil werkgevers daarom houden aan de afspraken die in SER-verband zijn gemaakt. In het komende cao-seizoen gaan we nog meer inzetten op het terugdringen van onzeker werk. Maar het is ook nodig dat waar mogelijk het beleid nu al wordt aangepast.

Er moet sprake zijn van gerichte ondersteuning aan sectoren die last zullen hebben van na-ijleffecten van de Coronacrisis, zoals de cultuur- en de sportsectoren en de reisbranche. Het kabinet moet voorwaarden stellen aan de regionale infrastructuur waarin het wil investeren. Als we het erover eens zijn dat uitzendwerk alleen tijdelijk kan zijn, dan kunnen we nu al voorwaarden afspreken die voorkomen dat mensen in een carrousel van uitzendcontracten terechtkomen. Als we het erover eens zijn dat bijstandsgerechtigden meer mogelijkheden moeten krijgen om bij te verdienen en de tijd moeten krijgen voor scholing, dan kunnen we dat nu regelen.

Deze week bepaalde de rechter in een door de FNV aangespannen rechtszaak dat Helping een uitzendbureau is. Vorige week bepaalde de rechter in een door de FNV aangespannen rechtszaak dat Uber-chauffeurs in loondienst zijn. Eerder was er een gelijke uitspraak over Deliveroo. De FNV spant deze zaken aan ten behoeve van de betreffende werknemers, maar ook om duidelijkheid te krijgen over arbeidsrelaties in de platformeconomie. Als de uitkomst dan is dat sprake is van een uitzendovereenkomst of een arbeidsovereenkomst, verwachten wij dat ook de overheid haar rol oppakt en bij bedrijven gaat handhaven die rechterlijke uitspraken naast zich neer leggen. De overheid kan zich niet verschuilen achter een hoger beroep, omdat de rechter bepaalde dat het vonnis 'bij voorraad uitvoerbaar' is en dus onmiddellijk moet worden nagekomen. Inmiddels wordt breed gedragen dat de positie van schijnzelfstandigen juist aan de onderkant van de arbeidsmarkt grote problemen voor mensen veroorzaakt en moet worden bestreden. De FNV verzoekt de Tweede Kamer de regering op te roepen om, vooruitlopend op een definitieve regeling, in gevallen met duidelijke rechterlijke uitspraken te gaan handhaven.

Kortgeleden meldde Nationaal Rapporteur Mensenhandel Herman Bolhaar dat het aantal meldingen over arbeidsuitbuiting het afgelopen jaar met 70 procent is toegenomen. De 449 meldingen over 2020 zijn dan nog slechts het topje van de ijsberg. De Tweede Kamer heeft unaniem uitgesproken dat de aanbevelingen van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten (commissie Roemer) moeten worden overgenomen. Het kabinet maakt geen haast. De FNV roept u op desnoods de betreffende maatregelen zelf in behandeling te nemen nu de Nederlandse wetgeving niet toegerust blijkt om arbeidsuitbuiting aan te pakken. Inmiddels heeft het Ministerie van Justitie en Veiligheid op basis van een verkenning uitgesproken dat er ruimte is voor aanpassing van het strafrechtartikel 273f Sr. De FNV roept de Kamer op daar werk van te maken. Bepaal dat arbeidsmigranten niet uit hun huis kunnen worden gezet, zo lang het scheiden van werk en huisvesting niet is geregeld. Zorg ervoor dat vakbonden daadwerkelijk vrije toegang hebben tot woon- en werklocaties, zoals de door Nederland geratificeerde ILO-verdragen 143 en 135 bepalen.

Recent onderzoek van Cedris, de landelijke vereniging voor een inclusieve arbeidsmarkt, laat nogmaals zien dat mensen met een beperking op de arbeidsmarkt steeds vaker het nakijken hebben. Er ligt al ruim anderhalf jaar een kant en klaar plan 'Recht op Werk' van de FNV om mensen met een arbeidsbeperking te begeleiden naar en tijdens werk. De Tweede Kamer heeft een initiatiefnota waarin dit plan was opgenomen, aangenomen. De FNV roept de Kamer op de nota nu om te gaan zetten in maatregelen.

Er moet dringend een oplossing komen voor het tekort aan verzekeringsartsen bij het UWV. Zieke werknemers worden niet op tijd gekeurd, waardoor zij dienstverlening door UWV mislopen. Daarnaast komt het steeds vaker voor dat door de politiek gewenste beleidswijzigingen niet doorgaan, omdat het UWV de uitvoering niet rond krijgt.

De FNV wil dat al in 2022 het UWV extra financiële ruimte krijgt om extra verzekeringsartsen op te gaan leiden en aan te stellen. Op korte termijn kan verzekeringsartsencapaciteit worden vrijgespeeld door de eerstejaarsziektewetbeoordeling af te schaffen. Op deze manier krijgen zieke flexwerkers weer dezelfde rechten als vaste werknemers bij ziekte. Het voorstel van de minister om verzekeringsartsen niet langer de re-integratie-inspanningen van werkgevers te laten beoordelen, zou alleen maar falend overheidsbeleid afwentelen op zieke werknemers.

Ook op het gebied van veilig en gezond werken moeten andere wegen worden ingeslagen. Beleidsevaluaties laten zien dat de ingezette beleidsinstrumenten van campagnes en bewustwording geen effect sorteren. Van preventiebeleid is in de meeste bedrijven nog steeds geen sprake. Burn-out en stressklachten nemen epidemische vormen aan, blootstelling aan gevaarlijker stoffen en ultrafijnstof bedreigen de gezondheid van grote groepen werknemers. Bovendien heeft een derde van de bedrijven geen medezeggenschap geregeld. Formeel overleg over goede arbeidsomstandigheden kan in deze bedrijven dus niet plaatsvinden. Extra capaciteit voor de Arbeidsinspectie en nieuwe methoden van handhaving zijn hard nodig.

Koopkracht en loonontwikkeling

Het CPB rekest op een verdergaand herstel van de economie en er wordt gesproken over een oplopend tekort aan arbeidskrachten. Vooral snog merken mensen daarvan weinig in de portemonnee. Het CPB gaat ervan uit dat de koopkracht voor werkenden bij een cao-loonstijging van 2,2 procent op peil zal blijven. We zien echter ook dat de verwachte inflatie voor 2022 bij iedere voorspelling telkens wat hoger uitvalt. De looneis van de FNV is prijscompensatie plus €100 per maand. In de lopende cao-trajecten merken we dat werkgevers er meestal niet van zijn doordrongen dat goede arbeidsvoorwaarden en meer zekerheid in arbeidscontracten een manier is om mensen aan een bedrijf te binden. Ook niet bij de overheid. De VNG komt voorlopig niet verder dan een loonbod van 0,5 procent.

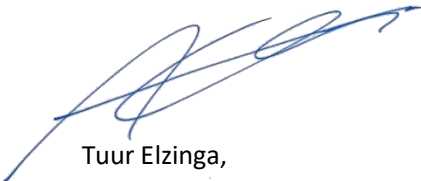
Het CPB voorspelt verder koopkrachtbehoud voor alle groepen, maar ook niet meer dan dat. Voor gepensioneerden zal dat dan nog alleen gelden waar pensioenfondsen in staat zijn te indexeren. Pensioenfondsen met een dekingsgraad van boven de 105 moeten in 2022 kunnen indexeren, zoals oorspronkelijk bedoeld was met de nieuwe Pensioenwet. De nieuwe pensioenwet heeft echter vertraging opgelopen en moet nog naar het kabinet, naar de Raad van State en daarna naar het parlement. Als het meezit kan de Wet op 1 januari 2023 ingaan. De FNV verwacht dat daarna de eerste pensioenfondsen pas op 1 januari 2025 zullen overgaan op het nieuwe stelsel. De FNV dringt aan op spoedwetgeving, zodat er meer zekerheid komt over indexeren vanaf 105 procent dekingsgraad.

De FNV constateert dat de noodzaak het Wettelijk minimumloon (Wml) te verhogen breed wordt gedeeld. De coronacrisis heeft laten zien wat de onmisbare beroepen zijn, zoals in de zorg, het onderwijs en de kinderopvang, de veiligheid, de schoonmaak, de supermarkten en distributiecentra, de pakketbezorging, het (openbaar) vervoer en de logistiek. De onmisbare beroepen zijn te vaak beroepen met een laag loon, een hoge werkdruk en veel onzekerheid. Het zijn beroepen waarbij een hoger Wml een merkbaar verschil zal maken. De FNV roept de politiek op om de eerste stap al in 2022 te zetten. Uiteraard met volledige koppeling tussen Wml en sociaal minimum en het evenredig optrekken van toeslaggrenzen. Het is niet de bedoeling dat een hoger Wml en sociaal minimum wegvallen tegen lagere toeslagen.

2022 geen verloren jaar

Het herstel uit de coronacrisis verloopt naar het zich laat aanzien voorspoedig en er bestaat brede overeenstemming over de problemen die moeten worden aangepakt en vaak ook nog over de maatregelen die moeten worden genomen. Het Prinsjesdagonderzoek 2021 van de NOS en IPSOS laat zien dat het vertrouwen van de burgers in de politiek en het kabinet een nieuw dieptepunt heeft bereikt. Het gebrek aan voortgang in de kabinetsformatie en het niet aanpakken van grote vraagstukken spelen daarbij een belangrijke rol. Nu kan de Tweede Kamer laten zien dat ze de zorgen van de bevolking serieus neemt door waar mogelijk al voor het begrotingsjaar 2022 aanzienlijk meer voortgang te boeken bij het terugdringen van onzekerheid op de arbeidsmarkt, investeren in collectieve sectoren, de aanpak van de wooncrisis en het klimaatbeleid. De FNV roept u op van 2022 geen verloren jaar te maken.

Met vriendelijke groet,

Tuur Elzinga,
Voorzitter FNV